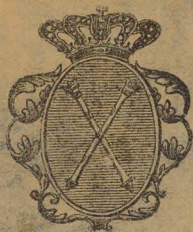

1880. I. 17.

VI. a. 184.

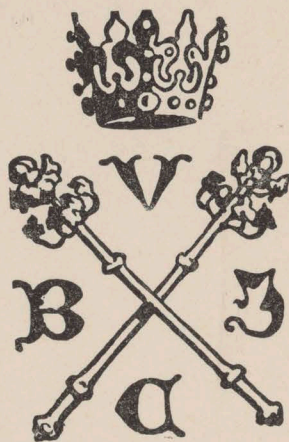
Teol. 6060.

Biblioteka Jagiellońska.

VI. ol. 184

Sancti 26⁶/₄ 80 6ft.

129

CIMELIA

(38ra

San

a

r

(

(Math. a Costen)

Costen Math

Mataun 2 Kossiana

Cohortatio

Sarmaticarum Ecclesiarum

ad antiquae et avitae

religionis observationem.

=

Crac. 1543.

(Cracoviae 1543)

v

Cim. O. 129.

Bibl. Jag.

R
IN
MI
RA
SN
MA
CR
O

E
tre,
aci
con
spl
illi
tati
ced
ho
M
tia
lita
sen

cho
qua

REVERENDISSIMO
 IN CHRISTO PATRI ET DO-
 MINO, DOMINO PETRO GAM-
 RATHO, ARCHIPRESVLI GNE-
 SNENSI, LEGATO NATO, PRI-
 MATI POLONIE, ET EPISCOPO
 CRACOVIANSI, MATHEVS A
 COSTEN CRACOVIANSI
 ECCLESIAE POENITEN-
 TIARIVS, SALVTEM,
 ET SVICOMMEN-
 DATIONEM.

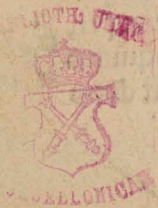
EXhortatorium sermonē pauculis trās-
 actis diebus, Inclyte Archipresul Pe-
 tre, pro Sarmaticis Ecclesijs, simplici plane
 ac incondito stilo, ex causis in eo expressis:
 conscripsi. Quē sub amplissimi nominis tui
 splendore, in lucem edendū decreui. Vt quod
 illi ex paruitate personę meę deest authori-
 tatis, ex tuę amplitudinis culmine, aliquid ac-
 cedat estimationis. Est enim tale etiam nūc
 hominum ingeniū, quale descripsit sapiens.
 Metientium non ex veritate, necq; ex pruden-
 tia sermonem, sed ex persone differētis qua-
 litate. Loquutus est, inquit sapiens, pauper,
 sensata, & non datus est ei locus. Loquutus

A ij est diues

Estiaf
 ~ 13
 Cohortatio Sarmaticarum ecclesiarum ad anti-
 quae et vitae religionis observationem

est diues, & omnes tacuerunt, et verbum illius vsq; ad nubes pducēt. Ultra hæc adhuc, iure qdam peculiari hanc cohortationē à me conscriptam ad tuam amplitudinem pertinere existimo. Quum enim per eā apostolicis verbis Polonici Regni fideles, inter quos primas tenes, ad patrū & maiorum semel receptam & professam pietatē, pro meo modulo inuitentur, Duarumq; præcipuarum in his oris, Ecclesiarum, Sacri Præsules, & Doctores fidei Catholicę, populo dei ad imitandū proponantur. In quorum tu Cathedras, & Ecclesias gubernādas successisti. Iure igitur optimo hæc cohortatio dedicanda à me tibi, & à te suscipienda venit. Vt interim sileam beneficentię ac non vulgaris erga me gratię tuę studium. Vt qui hoc vnū semper cogitas. Quomodo me ornare & prouehere, nūquā satis meritum possis. Si modo ea mihi mens esset: vt quod tu de me concipis, ac tibi persuades, præstare possem. Bene & fœliciter valeat Reuerēdissima paternitas tua, ad Ecclesię dei incrementū & omnium studiosorum cōsolationem & ornamentū,

Cracouię Decimo Calendas
Januarias, Anno Incarnati
verbi. M. D. XLIII.

AD Antiquę religionis obser-
 uantiam & retentionem, cur
 Sarmaticas ecclesias, hoc est,
 Polonici Regni fideles, & nō
 potius vniuersalem, quę est, et
 dicit̃ Catholica ecclesia, cohortari statuerim
 Vbi primum suspiciosus occurrero, consiliij
 mei rationē pandā, Veteris namq; & auitę
 religionis nomine, nō ad abusus, aut supsti-
 tiōes, aut deliramēta, inclyti Polonici Regni
 fideles animare me sciant, nunq̃ em̃ abusus
 aut exorbitatiōes ꝑbauī, aut patrocinari illis
 statui. Sciāt ergo religionis nomine ad fidē
 Catholicam & pietatem Christianam, eccle-
 sias Sarmaticas me hortari, Ad eam inquā
 fidem, cuius Christus autor & ꝑdicator,
 prophete, ꝑdicatores, Appostoli nunciij fu-
 erunt, Quam etiam quos suę ecclesię dedi- **Ep̃. 4.**
 doctores, euangelistas, pastores, pari & vna-
 nimi cōsensu docuerūt, & confessi sunt, mira-
 culis ac signis editis, roborarūt. Quā nos ꝑ-
 culiariter duo fidei nostrę antesignaui, mar-
 tirij palma, illustres viri, Adalbertus & Sta-
 nislauus, fuso sanguine docuerūt, & sicut ipsi
 a prionibus acceperant, nobis vicissim ꝑ
 manus tradiderunt, & quasi nostri apostoli
 extiterunt, quando certum est, eos nobis ꝑ-

A iij ram &

ram & incontaminatam tradidisse doctrinam
vt q puriori illi, & sinceriori ecclesie propin-
quiores fuerint, a qua moderna schismata, no-
biscum, pari elongata sunt interuallo, Vniuer-
salem porro ecclesiam que toto terrarum or-
be diffusa ingemiscit & parturit nobiscum,
animandam non putauit, q̄ satis sciam per se
validam & constantem esse, & velut Mar-
pessiam caute firmitet subsistentem, quia
fundata est supra firmam petram. Ceterum
membris eius sepe animatiōe opus est, quia
toto corpe pars plerūq̄ imbecilior est, Quod
in Asiaticis eccl'is videre est, vt iterim Afri-
canas & Europeas nostro seculo taceam.
Quamuis autem charitatis preceptum lon-

Ps. 118. ge pateat, canēte Psalte. Latū mandatum tuū
nimis, profert enim se ad hostes nostros etiā,

In hoc tamen tam vasto & extenso charita-
tis nomine, gradus est reperire certos, quod
sponsa in epythalamio etiam confitetur di-
ces. Ordinauit in me charitatem, Et si igitur
Can. 2. omnibus hominibus iuxta Apostolicum
dogma, nihil aliud debeamus, nisi vt inuicē
diligamus, vel in primis tamen debemus ijs.

Ro. 13. qui nobis aliqua necessitudine pre alijs con-
iuncti sunt, vt sunt hij apud quos geniti edu-
cati q̄ sumus, & quibus cū viuimus. Quia
terribilis

terribilis est illa Apostoli cōminatio. Si quis
 suorum & maxime domesticorū est negli-^{1. Ti. 5.}
 gēs, hic fidem negauit & infideli deterior est,
 Idem etiā Galatis scribens & charitatis gra-^{Gal. 6.}
 dus obseruans ait. Operemur bonum quo
 ad omnes, maxime autem ad domesticos fi-
 dei, Eundem charitatis ordinem ac tenorem
 obseruarunt prophete. Primum contribuli-^{Mai. 15.}
 bus suis & domesticis fidei, verbum predi-
 cando, postea gentibus annūciando. Obser-^{Act. 13.}
 uauit et prophetarum caput Christus, dicēs.
 Non sum missus nisi ad oues quę perierunt
 de domo Israel. Obseruarūt & hui⁹ aposto-
 li, dicētēs. Vobis oportuit prius anūciare re-
 gnum dei, sed cum illud repellitis, en ad gen-
 tes conuertimur. Charitatis igitur ordo & di-
 lectionis ad Sarmaticas ecclesias debitū, ex-
 torsit hoc à me officium cohortationis, ne in-
 terim quispiam istam, aut alias parum legitti-
 mas suspicet causas, vel quod pre alijs fides
 libus ecclesię Sarmaticę cohortatione egeat,
 aut quod absit, discessionē meditentur. Hoc
 enim me suspicari prohibet. Animosa & vi-
 rilis constantia, ecclesiarū ab exordio, In hoc
 in dlyto Regno plantatarum, quę nutātibus
 ac grauiter sub schismate finitimis ecclesijs,
 vacillantibus, in religione semel suscepta per
 A iij tuaces

tinaces & cōstantes, deo robur subministrā-
te permanserunt. Nec à vero & recto vnq̄
discesserunt, quin potius finitimos populos
non paucos ad vere fidei agnitionem, & cō-
fessionem pertraxerunt. Vel postremo tan-
dem ne quis etiam eam suscepti officij pu-
tet causam, q̄ mihi tantum virium eloquen-
tię aut eruditionis inesse sentiam. Quantum
satis esset ad persuadendum, monendum &
inflammādum animos hominū, Hoc enim
pacto, negotium viribus ingenij & eloquē-
tię potero videri suscepisse impar, Charitatis
in affectu nullomō impar, Quo igit̄ agnos-
cant Sarmatici Regni fideles, affectionis et
solicitudinis erga se curam, vtq̄ habeāt iter
tot furentium dissectarum sectarū procellas,
certū portum, ad quē tuti se recipere valeāt,
& contra venenum, antidota salutaria in-
ueniant, vt deniq̄ obligationē, qua me cō-
muni patrię debere scio, parte ex aliqua dilu-
am ac persoluam. Hoc quicquid est laboris,
subire nō sum grauatus. Quamuis vero hęc
cura, v̄l imprimis pontifices, & alios ecclesię
pręsides, plus quam me sollicitare debeat, q̄a
tamen vicaria opera mihi iniūcta est, in par-
temq̄ sollicitudinis pastoralis ascitū me esse
intelligo. Affectioni meę imponere frenum
non po

nō potui, arbitror em̄ etiā ad me pertinere, propheticum illud. Cōfortate manus dissolutas *Esa. 35.*
 & genua debilia roborate. Atq; hoc fere est
 consilij mei institutum, Porro si hęc cohortatio,
 & aliarum ecclesiarum fidelibus profuerit,
 tantum abest vt inuideam potius aut deo
 gratias agam, qui cōmune fieri voluit
 & ad plurimorum pertinere vtilitatem, quod
 ipse inspirare & suggerere inutili seruo, de
 suę benignitatis fonte dignatus est. Nunc iā
 operi & suscepto negotio manum admoues
 re tempus est.

IN Diuinis scripturis qui vel mediocriter
 exercitati sunt, facile obseruant vetustatē
 pro alio & alio sensu ac intellectu, cōmendari
 aliquando, nōnunq; etiam vituperari, Nā
 vetus fermentum tanq; noxium expurgari
 precipitur, exuere veterem hominem, & induere
 nouum, mouemur. *Leui. 26*
 Secundum autem legis Mosaice p̄ceptum succedentibus
 nouis vetera abijciēda sunt & per os An̄e
 prophetidis dominus loquens ait. Recedant
 vetera de ore vestro. Hęc & alia, dum in
 scripturis sanctis obuia sunt, diligētī
 meditatione discernē veniūt, ad laudem
 ne, an ad vituperium pertineant. *1. Reg. 2*
 Necq; enim ad vetustatem literę, hoc est,
 legis Mosaicę, quę iā suo

est sancta munere, nostros animamus Chri-
stianos, sed ad eam vetustatem, que facta
collatione ad prophanas hereticorum nouas-
tiones, vetustatis nomē obtinet, Que in pri-
mis consistit, in scripturę sacrę, quam Cano-
nicam dicimus, recta, sana, & cōformi inter-
pretatione, ei expositioni q̄ à sanctis patribus
tradita est, & ab vniuersali ecclesia, sacrisq̄
concilijs approbata, cū suis ritibus, Ceremo-
nijs, & hijs quidē pijs, & sobrijs, cū obserua-
tiōibus, cōsuetudinib⁹, traditiōibus, scripturę,
pietati, ac fidei sacrę, bonisq̄ moribus minie
repugnātibus, et ī hac ten⁹ passim apd̄ ecclesi-
as catholicas frequētatis, et receptis, Quia exi-
erūt quidā ex nobis q̄ si vere fuisset ex nobis
pmāssissent utiq̄ nobiscū, q̄ doctrinis varijs
& peregrinis seducti, cor gratia stabilire ne-
glexerūt. Desertores facti a uite pietatis & re-
ligionis, circūacti huc atq̄ illuc, omni vento
doctrinę. Homines instabiles, libertatē car-
nis potius, q̄ spiritus sectātes. Ecclesiarum no-
strarum pacem & trāquillitatem perturbañ,
quorū finis, nisi penituerit interitus est. Hos
& istorū similes vere pietatis cultores vitare
potius q̄ imitari aut audire oportet. Est nā
q̄ euidentis signū debilitatis fidei, huiusmodi
hominibus religiōis nouatoribus adherere,
illos ad

Ioan. 2.

illos admirari, patrocinari, aut opem ferre illis, quales sunt heretici omnes, & qui antiquam deseruerunt pietatem. Ob id ut recte monuit Tertulianus. Hereses ac religionis nouationes à nullis magis suscipiuntur, & apud nullos magis valent, nisi apud eos quorum fides languescit. Vos autem charissimi antiquam & auitam Religionis pietatem, cum fide Catholica non deseratis. Ceterum rogabitis, Ad quam tu nos hortaris tenendam fidei antiquitatem: nam & schismatis auctores unusquisque dicit apud se, fidem esse rectam, veram, apostolicam, veterem pietatem, fidem Catholicam. Hoc enim Anabaptistae, hoc Sacramentarii, hoc istarum & aliarum sectarum auctores fortiter ubique ebuccinant, ut soli illi vere euangelici, fideles, & electus dei populus esse velint, soli antiquitatem prioris ecclesiae reuocare se dicunt, ac penè quod non persuadeant in hoc Donatistis, qui et Cathari dicti sunt proxime accedent. Haec cum isti de se & suis predicant, per blandas voces & benedictiones, pollicitationes, seducunt innocentium corda. Vos autem charissimi, stete in fide quam non vnus terrae angulus, sed totus orbis Christianus pari consensu confitetur, & agnoscit, et quam accepistis ab apostolica ecclesia, quam

Petrus

Petrus & Paulus non solū doctrina, sed etiā
martyrio illustrarunt. Hanc enim solam &
unicam vere fideles. confitentur et tenent re-
ligionem. Siquidem scire debetis, vnde & à
quo seminaria Christiane percepistis religio-
nis, non enim à pseudo apostolis, quorū pro-
uentu, vera raro ecclesia caruit. Sed ab hijs
qui ab apostolica ecclesia fidē edocti, ad nos,
missi sunt prædicatores, & doctores, q̄p̄ iux-
ta præscriptum apostolorum & aliorū san-
ctorum virorum vixerūt, & scripturam sa-
cram nobis, non ex propria præsumptiōe, sed
maiorum intelligentia interpretati sunt, qui
idololatriam cui maiores nostri addicti erāt,
summo labore sustulerunt, & lucem Euan-
gelij huic Regno intulerunt. Hijs tanquam

Joā. 10. uenit. Non enim sponte venerunt quod fu-
res & latrones facere solent. Habuerunt sue
missionis à matrice ecclesiarū que Romana
est, & quam hoc honore beatus martyr Cy-
prianus, & ante eū Ireneus Episcopi, dignati
sunt, autoritatē. Inde nobis lux infulsit Euan-
gelica, inde sanctum sacerdotium et pontifi-
ciū habemus. Nos facile fidei nostre præcla-
res autores ostendere possumus. Heretici cō-
tra nouos ac recenter exortos ostendent ma-
gistros

gistros, quos non nouerunt patres eorū. Ad
 hanc inquit Ireneus, de ecclesia Romana lo- Ireneus.
 quens propter potentioſſimam principalitatem
 neceſſe eſt oēm cōuenire eccleſiam. Hoc eſt
 eos qui vndiq; ſunt fideles, in qua ſemper ab
 hijs qui vndiq; ſunt, conſeruata eſt, que eſt
 ab apoſtoliſ traditio. Illi ergo doctrine & fi-
 dei intendere nos conuenit, que ab apoſtoli-
 ca eccleſia ad nos uſq; deriuata eſt, quam eti-
 am ab hijs hauſimus, quos ab initio plantate
 et ſuſceptę fidei habuimus prepoſitos, paſto-
 res, et doctores, diuinitus nobis proculdubio
 datos, qui non aliud euangelizauerunt, quā
 quod euāgelizatum eſt ſemel. De talibus cōm
 et hijs ſimilibꝝ apoſtolica tuba nobis, et vni-
 uerſę eccleſię dei, per totum orbem terrarum
 diſperſę, perſonat dicens. **MEMENTO,**
TE PREPOSITORVM VESTRO
RVM QUI VOBIS LOCVTI S Ebr. 13:
NT VERBUM DEI, QVORVM
INTVENTES EXITVM CON-
VERSATIONIS, IMITAMINI FI-
DEM. Premunit apoſtolus verbis iſtis fi-
 deles ex Iudaismo conuerſos ad Chriſti fidē,
 contra pseudo apoſtolorum impoſturas, op-
 ponens. Antiquitatem doctrine cum ſuis do-
 ctoribus, prophanis nouationibus heretico-
rum!

rum, quod sequentia manifeste euincunt, dū
ait. Doctrinis varijs & peregrinis nolite ab-
duci. Bonum enim est stabilire cor gratia.
Iam quamuis fides non ex personis, sed
personę ex fide vt Tertulianus ait, probande
veniūt. Refert tamē permultum, a q̄ quis in-
stitutus ac eruditus primū fuerit. Q̄ plerūq̄
soleāt discipuli p̄ceptorum tam virtutes q̄
vitia cum doctrina emulari. Videtur autem
apostolus testimonium scripture veteris te-
stamenti secutus. Quia dominus Esaie LI.

Esa. 15. pijs & fidelibus in hunc loquitur modum.
Audite me qui sequimini quod iustum est,
& queritis dominum. Attendite ad petram
vnde excisi estis, & ad cauernam laci de qua
p̄cisi estis. Attendite ad Abraham patrem
vestrum, & ad Saram que peperit vos, ac si
aptius diceretur. Mementote ō viri Abrahe
patris vestri. Attendite ad cōstantiam ac ro-
bur fidei ipsius, que fortissime petre similis
erat, contemplamini sanctam eius conuersa-
tionem, innocentem vitam, religionem solis-
dam, hospitaliātem preclaram, insignē erga
diuinum numen obedientiam. Sed & vos
ō mulieres, aspiciēte ad Saram matrem vestrā
que cōcepit vos, Huic scripture succineñ. Pe-
1. Pe. 3. trus Apostolus, Coniugem patriarchę mult
eribus

eribus quas sanctam decet conuersationem
 ob oculos tanq̄ exemplar proponit, dicens.
 Sic enim aliquando & sanctę mulieres spe-
 rantes in deo, ornabant se subiectę proprijs
 viris, sicut Sara obediebat Abrahę, dominũ
 eum vocans, cuius estis filię beneficientes.
 In memoriã reuocãs, ac velut paradigma,
 sanctorum vitã posterioris seculi hominibus
 ad imitationem cũ beato apostolo Paulo &
 prophetica scriptura pponens. Quo fit vt sa-
 tis mirari non possum, quorũdam temerita-
 tem, ne dicam peruersum iudiciũ, quibus
 illa nauseat cõcio, in qua populo dei, sancto-
 rum noui testamenti, recitantur imitationis
 exempla, Nec minus miror eos, qui vllã vo-
 lunt fieri sanctorum memoriã, quos proi-
 ciendos ac negligendos esse censent. Atq; so-
 lent hĩ ex hominũ effluere memoriã Quorũ Ps. iiii;
 memoriã perit cũ sonitu, quod de impijs
 dictum est, quia de sanctis et pijs hominibus
 apud eundem prophetam dicitur. In memo-
 riã ęterna erit iustus, non solum apud deum
 sed etiã penes homines. Id aperte apostolus
 docet dum monet, dicens. **MEMENTO**
TE PREPOSITORVM VES-
TRORVM. Non solum viuorum
 vt videlicet pro spiritualibus illis carnalia sis
 ue tris

ue tristitia cū omni alacritate provideamus:
boui nāq; triturati nō esse alligandū os, Lex
dicit. Meminisse autē oportet prepositorū no
Gen. 4. strorum absentium, & mortuorum, sed cū
Christo viuentium, quia & ipsi nostri non
obliuiscuntur, Non enim sunt pincerne illi si
miles, qui ē carcere sublatus et in ministeriū
regis restitutus, icarcerati Ioseph oblitus erat,
quin sollicitē & iugiter pro nobis orāt, vt in
Apocalipsi Ioannis, & compluribus alijs scri
pturę locis, videre est. Eorum autem potissi
mum prepositorum nos meminisse oportet,
QVI LOCUTI SVNT NOBIS VER
BVM DEI, & qui nos genuerūt per euā
gelium, & de caligine tenebrarum ac igno
rantię cœcitate, ad lumen deduxerūt euange
lij. Horum doctrinam omnibus prophanis
& impijs nouationibus opponere debemus,
nec aliē sentire ac credere, quam ipsi senserūt.
& crediderunt, persuaderi debemus. Hij ve
lut alienus nobis, cum verbo dei debent es
se mirus. Contra omnē impiorum dogmas
tum statum. Quo autem solidius firmissq;
in fide per eos nobis tradita, confirmari vale
amus, præcipit sacer apostolus, diligenter eos
rum conuersationis in hoc mūdo intueri exi
tam, & finem vię, dicens, **QVORVM**
intuen.

INT
EXI
An
ribus
baru
bene
strin
res n
dixer
dent
facer
doct
tam
est,
In h
An
tri
tum
fide
Igr
vel
ord
TI
R
V
de
vi

**INTVEÑ. CONVERSATIONIS
EXITVM IMITAMINI FIDEM.**

An scilicet fidem quam ore docuerunt, moribus etiam & sancta conuersatione approbarunt & professi sunt. Qui si solummodo bene docuerunt, male autem vixerunt. Doctrina bona recipienda est, vita porro & mores mali fugiendi dicente domino. Quęcũq; dixerint hij qui supra Moyſi Cathedram ^{ſe} **Mat. 25** ſident facite. Secundum autem opera eorum facere nolite. Sin autem tales fuerunt, q̄ sanctę doctrine adiūxerunt conuersationem & vitam deo gratam & fidei doctrina recipienda est, & sancta eorum conuersatio imitanda. In hunc fere modum etiam diuus Ignatius Anthiocenses animat dicens. Pauli & Petri ^{Ignati.} **Ignati.** tri sancti estis discipuli, nolite perdere depositum quod vobis cõmendarunt, doctrinam fidei & operũ intelligens. Memẽtote (inquit Ignatius) digne beatissimi Enodij, pastoris vestri q̄ primus vobis ab apostolis antistes ordinatus est: vos autem **MEMENTO
TE PREPOSITORVM VESTRO
RVM, QUI VOBIS LOCVTI Sunt
VERBVM DEI.** Qui ab apostolica ecclesia pastores & doctores vobis dati sunt, viros magna & insigni fide p̄ditos, cõuer
B satione

latione sanctos, mārtyrio claros, hī aut sunt
illi duo p̄cipui regni & gentis nostrē Ma
gistri & doctores, Adalbertus quondā Pra
gensium Antistes. Et paulo post Metropolita
nē ecclesie Gnesnē. Archip̄sul. Et bea
tus Stanislaus Craccouiē. Episcopus, quo
rum vterq; nobis locutus est verbum dei,
vtriusq; sancta cōuersatio, exitus & finis
vitę sanctior, vterq; non aliam quandam fi
dem, non alia Christianę religionis institu
ta nos docuit, quam quę nunc habemus &
retinemus, tenet ac retinebit semper, aposto
lica ecclesia. Ab ea siquidē optimi deī nutu
nobis ordinati sunt sacerdotes, illius sedis au
toritate manus impositionem & pontifica
lis culminis perceperunt dignitatem, seruata
successione, quę à Christo in apostolos, ab
hīs in eorum successores ad nos vsq; & no
stros sanctos pontifices & p̄positos deriu
ta, perpetua & longa serie cōtinuatur. Si q̄s
porro vtriusq; conuersationem qualis fuerit
requiserit, vt quod imitetur in eis, habeat, ex
multis ista pauca obseruet, p̄ter fidem Ca
tholicā, sine qua impossibile est placere deo
Erat in vtroq; bonorum operum gloriosus
fructus, in primis humilitas rara, quę hoc ef
fecit, ne ambularent in mirabilibus super se
ne dege

ne de g
paciēti
tus per
re anin
eterna
cution
tatis &
phanc
se ex
el. i. p
uitut
gem
eis in
um
tio &
gar
doc
rat.
lita
con
rep
ad
N
bi
at
in
sa

ne de generis extolleretur nobilitate. Erat & paciētię insignis illa & vere Christiana virtus per quam dominus docuit suos, possidere animam suam, & custodire eam in vitā eternam, vterq; enim infractio animo persecutiones tulit propter iusticiam, vterq; castitatis & sobrietatis amator, pauperum & Orphanorum protector & consolator, vterq; se ex aduerso opposuit murū pro domo Israel. i. pro fideli populo. Hic Christianos ē seruitute Iudeorum redimē, Ille crudelem regem a Tyrannide arcendo. Quantum vero eis inesset pietatis studium, quantus erga deum & proximum amor, vtriusq; conuersatio & charitatis opera demōstrāt, prior Vngariam, Poloniam, postremo & Prussiam doctrina euangelij, aut illustrat aut corroborat. Alter quęsitos Christo populos sedulitate docendi in fide retinet, Ambo castigāt corpus suū & atterunt, ne prædicā alijs, ipsi reprobi fiant. Plura in vita eorū scripta sunt, ad quę remitto pium lectorem.

Nunc ad doctrinam & ad verbū quod nobis locuti sunt accedamus, quorum prior beatus Adalbertus Neophytos ac rudes adhuc in fide patres nostros verbi doctrina & vita sancta, robustiores firmioresq; reddidit. Et

B ij. quid

qd ipse predicauerit tunc, aut crediderit, hym-
nus ab ipso editus & ipsius manu conscriptus
argumento aliquanto esse potest, Non aliud
tunc sanctum dei nobis predicasse, nisi quod
nunc quoque docetur, & ab vniuersali tenetur
& predicatur ecclesia, Canticum beati viri
Polonis nostris ob oculos ponere visum est.
Quum propter antiquitatem, tum propter
beati presulis patris nostri autoritatem, vt ex
paruis maiora cogitare discant, planeque agno-
scant, In nullo discessum fuisse a sano do-
gmate. licet fortassis rectius quis dixerit vari-
atum esse, a bonis moribus maiorum, a vite
integritate, iusticia, pietate, & alijs virtuti-
bus, non solum in Sarmaticis ecclesijs, sed in
omnibus vbiq; per orbem cœtibus fidelium
Porro hymnus sancti martyris quem nostri
testamentum sancti Adalberti vocant, Ita in-
cipit, Boga Rodzicza i. dei genitrix.

O Pereprecium erit hoc loco assignare
causam cur super benedictę Trinitatis
sanctus martyr in hymno suo nullam fecerit
mentionem, quam tamen docuisse idolatras,
Prutenos creaturas colentes constat, sed huius
quesiti. Hęc fere ratio et causa est. Inuenerat
sanctus presul maiores nostros in nomine
sanctę trinitatis baptisatos, idolis confractis,

vnius

vnius
gnition
ma in
ri, Ben
secuti
mere
tis fide
dis. N
ciendo
1. B
w
2. W
10
3. S
el
4.
5
eu
m
co
&
do
ri
5

vnus summe diuinitatis tantā accepisse cognitionem, quanta sufficit hīs, qui baptis-
ma in nomine sanctę trinitatis sunt susceptu-
ri, Beneficia duntaxat, quę per Christum as-
secuti fuerant, cantico à se edito clare expri-
mere curauit, Confirmandis tantū neophy-
tis fidelibus, & in fide semel suscepta retinen-
dis, Nūc ad singulos cantici versiculos excu-
ciēdos nō inutiliter manū admoueamus.

1. Bogá rodzicá dyuemicá bogyem slá-
wóná / Mária.

2. W twego syná gospodyná mátko zwo-
loná / Mária.

3. Zysczy nam spust winam Syrie
eleyzon.

4. Twego syná zbáwić yelá zbożniká :
Wsyß glosy nápelni my sli czlowyecz-
e Słyß modlitwy yenje čye prosimy

¶ Primus versus, Cum ecclesia catholica &
euangelio confitetur, & agnoscit virginem
matrem esse veram Theotocon siue deipará
contra impietatem Nestorij, per cuius preces
& suffragia postulat populo misericordiam
domini, & peccatorum remissionem exhibe-
ri, idēq; secūdo, tertio, & q̄rto versibus facit.

5. Gddác raczy yegoß prosimy / day nam
ná swyćye zbożny pobyt / po żywoćye

B iij. raystkij

ráyTi přebýc. Syrie eleyson.

¶ Quinto versu conuertit sermonem ad filium virginis, à quo petit in hoc mundo incolatum foelicem, & post mortem in paradiso statum, cui per modum Epiphonematis .i. acclamationis, addit. In fine grecam vocē kirie eleyson .i. domine miserere.

6. Narodzil sye nas dla syn bozy/wro wo perzy cztowyece zbozny / iz przez crud bog swoy lud/odhat dyablu stroza.

¶ Sexto versu incipit commemorare beneficia incarnationis, passionis, redemptionis generis humani per Christum nobis exhibita dicens Christum nobis .i. propter nos natū

Esa. 20 Sicut & Esaias dicit. Paruulus natus est nobis, & filius datus est nobis. Et ibidem tangit vaticinium Esaie. Iugum oneris eius & virgam humeri eius, & sceptrum exactoris superasti, Addens vt hoc à nobis firma & inconcussa fide credatur.

7. Prz ydat nam zdrowya wyczynego stas, roste slowat pnyhelnego / smyerc pod hat spomyonat cztowyecka pperwego.

Ioha. 10 ¶ Septimo versu docet Christum nobis abundantē vitam contulisse, iuxta illud Ioannis. x. Ego veni vt vitam habeāt & abundantius habeant. Ibidem facit mentionē de alligacione

gatione fortis .i. dyaboli recensendo Christi triumphum, de morte inferno & dyabolo passionem, quā ob primi parentis lapsum reparandum, Christus sustinuit

8. Tenze erud přečirpýal bez myerne / ies
špeze byl nye přecopyat zá wyerne / á
tež sam bog zmarewoch wstat.

¶ Octavo versu astruit, tunc vere & efficaciter primum hominem & totum genus humanum liberatum à tyrannide peccati, mortis & dyaboli, dū Christus vita nostra à mortuis resurrexit. Id Petrus clare etiā docet, benedictus (ingit deus) qui secūdū misericordiā suā magnā regenerauit nos in spem uiuā per resurrectionem Iesu Christi ex mortuis in hereditatem incorruptibilē & imarcessibilem, incontaminatam, conseruatā in cœlis, uobis qui in uirtute Dei custodimini, per fidem in salutem reuelari in tempore nouissimo.

i Pet. x

9. Wdāmye ty božy kmyečny / ty syedziš
w bogā w wyeczu / domyesc nas sive dzye
či gdzye kroluhy ānyeli.

¶ Nono versu, Appostrophat ad protoplastum nō sine certo consilio, propter rudes & simplices in fide q̄ execrabantur non tam lapsū Adę, quā ipsū Adam, ut qui toti ge-

B iij. neri

Gene. 3 neri humano, maximū negotiū fecisset, quē
dei colonū vocat, ob hoc q̄ iussus sit à Deo
colere terram, et in sudore vultus vesci pane
suo, quē in cœlestibus, in sede iudiciaria resi-
dere ac beata vita frui affirmat. Cuius precis
bus & intercessione orat nobis filijs suis, re-
gna celestia donari. Hoc dogma est ecclesie
autoratum & receptū dogma. Isidorus nāq̄

Isidorus Episcopus in lib. de vita & obitu sanctorū,
qui Deo placuerūt, Prothoplastū in catha-
logo sanctorū primo loco ponit, typpum
eius expressit filius ille prodigus in euange-
licis literis celebratus. Deinde homo qui in-
cidit in latrones, & à Samaritano est in curā
susceptus. Accedit istis Ebreorū Rabenorū
qui Cabaliste vocātur, traditio, affirmantiū.

Cabalis Q̄ postq̄ Adā per inobediētiā deliquisset,
ste. Ad angelos audiente Adam. Dñs in hunc
locut⁹ ē modū, dicēs. Et nūc ne mittat manū
suam, & sumat, de ligno vite & comedat &
viuat in eternū. Et emisit eū dñs de paradiso
voluptatis. Vox vltima hec erat quā ab ore
dei miser audiebat, quū iam ex horto pellere-
tur, quā tamen inter tot merores atq̄ luct⁹,
firmā erga creatorē suum recipit spem illam,
quod tā horribilis sentētia, successu temporū
fieret ex dei misericordia reuocabilis, istudq̄

sibi

sibi verba indicabāt oraculi, Ait em̄. Nunc,
 sine iam, ne mittat manū suam, & sumat de
 ligno vite, nempe haud frustra dictionē nūc
 vel iam addidit Deus, quo p̄sens tēpus de
 signatur, insinuans sententiā non fore p̄pe-
 tuā, sed posse contra eā futuro post tempore,
 abolitionē impetrari. Si quando veniret ho-
 mo, ad vescendum de ligno vite. Intellexerat
 ergo prudenter, quod tam et si nō nunc, at
 tamen post, tēporis successu p̄ celestē Adam
 ruina sua veniret de fructu ligni reparanda,
 vnde dicunt Ebrei ad collapsum Adam &
 merore plenum missum fuisse angelum cui
 nomen Raziel vt consolaretur eū, cui sic di-
 xit. Ne supra modū cōstitiaris gemitu & mo-
 lestia, quod te duce genus humanū in sum-
 mā corruit p̄ditionē. Quoniā originale hoc
 peccatū expiabitur. Nam ex progenie tua na-
 scetur homo iustus & pacificus, vir heros, il-
 le per rectā fidem & placitā oblationem mit-
 tet manum suam & sumet de ligno vite, Et
 eius ligni fructus, erit oīm sperantiū. Salus,
 eadem ferē est mens Eucherij Lugdunensis
 Episcopi in cōmentarijs super Genesi, super
 illa verba. Nunc ergo videtē ne forte mittat
 manū etc. Vere vt clementissimus dñs eisdē
 dignatus est consulere ad salutē, ne forte per

transgressionē indigni iam facti de ligno vi-
te preſumerēt edere & ad perpetuū viuerēt
cruciatū. Exules itaq; ſunt ab illius eſu ad tē-
pus effecti, vt per congruā pœnitentię ſatis-
factionem ruruſum illuc vnde emiſſi fuerāt
reuerterentur. hec Eucherius.

10. Tām rādofc tām mitofc tām widze
nye cworcā āngeliſkhe bez toncā
tām ſhe nam zjāwilo dyable poteo
pyenye.

Decimo verſu, recenſet coeleſtis patrię ſola-
tia, gaudiū, charitatem, fruitionē diuinitatis
ſeu creatoris abſq; termino. In hoc autē mun-
do dicit reuelatā eſſe nobis dyaboli damnati-
onē. Id clare Chriſtus in Euāgelio docet di-
cēs. Iā princeps huius mūdi eiectus eſt foras

Ioh, 12

11. Ni ōrebrēm ni zlotem nas dyablu od-
lupit ſwa moca zāſtapil / cnebye dla
cztowhecze dat bog przekoć ſobye / boſ
rece nodze obye krew ōmyeta ſtā zbo-
ſu nā zbāwyenye cobye.

Vndecimus verſus, Ex Petro apoſtolo de-
ſumptus eſt. Non corruptibilibus auro aut
argento redempti eſtis, ſed precioſo immacu-
lati agni ſanguine.

12. Wperz je wto cztowhecze ij Jeſu kryſt
prāwy cperpyat zā nas rāny ſua ōwa-
yeta

Weta krewo przelat za nas krzesciani.

Duodecimo versu, Omnia supradicta beneficia per Christum nobis exhibita fide apprehendere monet. **Q** scilicet Christus est ille verus in lege promissus ac expectatus Messias, q̄ attritus est p̄pter iniquitates nostras & vulneratus propter peccata nostra.

**13. Gduszy o grzeszney sam Bog pyeczyna
yma dyablu ya odehyma / gdzyeż to
sam przybywa tu ya ksobye przyyma.**

Tredecimo versu, Soli Deo esse curam de anima peccatrice dicit. Quia Deus non vult mortem peccatoris, ut propheta Ezechiel vaticinatus est. Hanc a potestate dyaboli ipse liberat secumq̄ regnare facit iuxta illud. Tradidit nos in regnum lucis dilecti filij sui. Et quum vos filius liberauerit, vere liberi eritis.

**14. Suz namzao godzina grzechow sye ka
yaci bogu chwate daci ze w szystym
witami bogu mitowaci.**

Quarto decimo versu, Hortatur peccatores ad poenitentiam, & hoc ideo, quia dixerat superiori versu Deo esse curam de anima peccatrice, non enim vult mortem impij, sed ut couertatur & viuat, vnde nostram conuersionem tanq̄ ad salutem necessariam sanctus martyr requirens, dicit, tempus adesse poenitentiae & do

Esa. 53

14

Ioh. 8

tię & doloris pro peccatis nostris, adesse des
niq̄ tempus, vt deus à nobis toto pectore di
ligat & digna laude celebretur.

15. *Maryna dzyewicá prosi syhá swego/
krolá nyebyeskego aby nas vchowat,
odewssiego ztego.*

Quintodecimo versu, supplicat virgini ma
tri cui deuotus ab ineūte etate vt apparet fuis
it, sed vt creature conuenit.

16. *Wssysey swyeci prośche nas grzeszne
spom oźche bysmy swami byli Jezu
krysta chwality.*

Sexto decimo versu, Post virginē matrem,
omniū sanctorū & electorum Dei suffragia
implorat, cupiens dissolui et esse cū Christo,
Oratq̄ vt cū sanctis & electis dei in coelesti
bus deū laudare ac consortiū habere liceat.

17. *Zegoj nas domyesci Jezu kryste mi
ty bysmy stoba byli gdye sye nam ra
duya wssyeci nyebyeske byly.*

Decimo septio versu, vbi sanctis supplicas
set, Christum petit vt donet, quod sancti da
re nequeunt scilicet gratiā & gloriam, quia
gratiam & gloriam sicut scriptū est dabit do
minus. Et hic obserua vt à factis ad Christū
ascendit, non herendo circa creaturam

18. *Amen amen amen/amen amen amē/*

Decim
voce
ci am
deside
Quis
ctrina
esse d
fiasti
rans
ticor
nam
scrib
ait. C
que
sa a
pre
stol
ma
nu
D
est
cia
su
ra
o

Amen tako bog dan bysmy possli w
 Nychy wnyebysti ray.

Decimo octauo & ultimo versu Ebraica
 voce in ecclesijs frequenter usurpata, septupli
 ci amen coelestia premia magno & ardenti
 desiderat voto.

Quis iam non videt sancti patris nostri do-
 ctrinam nobis traditam, mere Euangelicū
 esse dogma, quod in nullo discrepat ab eccle-
 siastica predicatione, ad moderna vsq; du-
 rans tempora in ecclesijs illis que nulla here-
 tiorum sunt viciate nouatione. Origenes
 namq; insignem sincere concionandi pre-
 scribens regulam in libro Periarchone
 ait. Quum multi sunt qui se putant sentir, **Regula**
 que Christi sunt. Et nonnulli eorum diuer- **pro con**
 sa à prioribus sentiant, seruetur ecclesiastica **cionato**
 predicatione per successionis ordinem ab apo- **ribus.**
 stolis tradita, & vsq; ad presens ecclesijs per
 manens, illa sola credenda est veritas, que in
 nullo ab ecclesiastica discordat traditione.
 Doctrina enim que in sancti viri hymno
 est descripta, quanta per Chrystum benefi-
 cia accepimus, clare tradit. Deinde quibus p
 sunt aperit, quia fide firma credentibus ope-
 ratq; penitentie agentibus. Innititur ergo per
 omnia Pauline doctrine, fidem ita predicat

vt opera bona non excludat ab ea, Deo & Christo suum honorem tribuit. Chrystum mediatorem ac propiciatorem per sanguinē pro peccatis nostris confitetur, Nec tamen negat sanctos in cœlis pro nobis orare, supplicare, aut patrocinari, sed tanquam membra, Chrystū aut tanquam caput & redemptorē omnium, & sanctorum secum supplicantū per quem & ipsi habent accessum ad patrē, agnoscit, sanctos tanq̄ nostrę orationis consocios inuocat & postulat citra iniuriam māximi illius & vnici mediatoris & aduocati apud patrem, de quo in ecclesijs nostris canimus, Tu solus sanctus, tu solus dominus, tu solus altissimus Ihesu Chryste. Addam & hoc quomodo possibile est sanctū martyre & patrē nostrū, Idolatriam (inuocando sanctos) docuisse, aut cōmisisse, cum idolatrię tollende, In prussia & alijs terris nuper conuersis ad fidem, strenuus extirpator & expugnator fortissimus ad mortem vsq; extiterit, nolo hic plura dicere, tātū **MEMEN-
TOTE PREPOSITORVM VES-
TRORVM QUI LOCVTI SVNT
VOBIS VERBVM DEI, QVO-
RVM INTVENTES CONVER-
SIONIS EXITVM IMITAMI-**
ni fidem

NI FI
nunc d
niflav
or fut
ne pri
& hic
licet ia
liorum
parte
tamen
Dog
rupta
rigen
vlcus
pebat
leuio
appli
nales
viro
omn
bun
geli
intri
quo
req
din
nar

NI FIDEM. Adiungam igitur huic de q̄
 nunc dixi, alterum, inclytum pontificē Sta-
 nislauum beatum, qui quamuis hoc posterio-
 or fuit tempore, fide tamen & conuersatio-
 ne priori nequaquā posterior, Obiuit nāq̄
 & hic munus vero pontificem dignum, qui
 licet iam ecclesiam illius confirmatione & a-
 liorum sanctorum predicatione magna ex
 parte stabilitam in fide inuenerit. Non talē
 tamen inuenit quē sine ruga & macula esset
 Dogma tunc integrum erat, vita autem cor-
 rupta. Mores ergo non sanum dogma cor-
 rigēn suscepit, Ab ipso autem vertice vnde
 vlcus & fēda tabes, reliquas corporis corrū-
 pebat partes, premissis iuxta dogma domini
 leuioribus fomentis, sectionis postmodum
 applicuit, austeritatem. Hęc & alia quę an-
 nales nostri bona fide conscripti de sancto
 viro habentur prudens transeo, quum sint
 omnibus fere cognita, ad doctrinam & verū
 quod locutus est venio, docere, euan-
 gelizare aliud non potuit, quam quod ab
 initio euangelizatum fuit, in regno hoc &
 quod tunc omnes tenebant ecclesię Q̄ si q̄s
 requisierit fidei eius magnitudinem, fortitū-
 dinem, inde facile colligere potest. Huius
 namq̄ dominus respiciens fidem, & in ipsa
 fide

Iere. 5

fide deuotam orationem, ieiunia, lachrymas
fidem inquam illam de qua Ieremias prophe-
ta dicit. Domine oculi tui respiciunt fidem
que per dilectionem operatur, & quam pa-
triarcha Abraam habuisse legitur, dum ius-
sus esset vnicum imolare filium, quia potēs
Ebre. 11 est deus etiam à mortuis suscitare Petrum
nobilem mortuum, triennio humi defossam
& iam in puluerem resolutum ea fidei do-
ctrina, quam nunc vniuersalis profitetur &
tenet ecclesia, Multis cernentibus & stupe-
scentibus reuocauit ad vitam, tribunaliq;
Regio ad perhibendum testimonij veritate
produxit, Hic nobis nemo nisi penitus om-
nia etiam Chrysti sustulerit miracula, ocu-
lis tenebras obfusas dicat, sensusq; deceptos,
clamitet, demonum totum actum esse, quod
gestum est vociferetur prestigijs. Hoc enim
pacto & nos omnem hystorie fidem impu-
gnabimus, & miracula per Mosem facta,
non virtute dei, Aut que Helias cum Eli-
zeo edidit, Aut post hos Petrus & Paulus
patrauit, malis demonum artibus facta dice-
re poterimus. Digittum ergo Dei in sanctis
& per sanctos operantem negabimus. Ab-
sit, Hoc enim esset blaffemiā in spiritum sa-
ctū dicere, & peccatum irremissibile, commit-
tere.

tere. E
sistere,
& cum
signa f
intellig
illis, q
confir
test ni
porter
hibere
tis dic
dei C
stre ob
tutes i
in con
stus p
id cla
minu
vidin
demo
tur no
re, qu
est, p
vere
sunt
vt ai
onis

tere. Et sicut Iannes & Mābres veritati resistere, Potius igitur est Deo gloriam dare, & cum Nicodemo dicere, nemo potest hec signa facere nisi fuerit Deus cum illo, quod intelligendum de signis potissimum censeo illis, quę fiunt ad veritatis & doctrinę sane confirmationē, quia talibus miraculis nō potest nisi virtus diuina assistere. Alioqui oporteret dicere, deum errori & falsitati perhibere testimonium, quod nemo sanę mentis dicet, potissimum in quo vel scintilla fidei Christianę fuerit, Nec huic assertioni nostrę obstat, quosdam reprobos signa & virtutes in nomine Iesu edidisse, quia id fiebat in confirmationem eius doctrinę quā Christus predicabat, & non contra doctrinam id clare docet Euangelium, dum respōdet dominus Ioanni narranti & dicenti. Preceptor vidimus quendam in nomine tuo eicientem demonia, & prohibuimus, quia non sequitur nobiscum, Cui dominus, nolite prohibere, qui enim aduersum nos non est, pro nobis est, possunt ergo etiam mali edere signa, in vere fidei & doctrinę confirmationem, possunt pro veritate, sed non contra veritatem vt ait Apostolus quia quamuis magi Pharaonis aliquantum veritati restitissent, digittū
 C dei

Ioh. 3

Luc. 9

2 co. 13

dei, similiter confiteri sunt coacti. Et in die-
bus Helie certantibus de vera fide & religio-
Exo. 4 ne sacerdotibus Baal, volentibus q̄ miracu-
lo Idolatriā confirmare, ignem ē celo euo-
care non potuerunt deo prohibente, & ab
Helie partibus & vera religioe stante. Sicut
ergo ab initio exorientis euangelij propter il-
lustrandum nomen domini Iesu & veritatē
Euangelij corroborandam, concessum etiā
fuit malis & sceleratis virtutes facere, ita
rursus nusq̄ legitur, quum tot monstra here-
ticorum suppululassēt signo aliquo aut vir-
tute per eos edita. Quāq̄ hoc enixe cuperēt
& desiderarent, heresim suam cōfirmare eos
potuisse. Quia hereses vt Dominus ait non
sunt pro nobis, hoc est, p̄ vera ecclesia, imo
contra. Atq̄ ob eam causā prohibentur si-
gna veritatis falsitati adfigere. Sed iam rede-
undum est ad beatum Stanislaū prepositum
ac pastorem nostrum qui patribus nostris
locutus ē verbū dei et grande illud & nō vul-
gare miraculum proculdubio, non nisi vir-
tute diuina absoluisse credendus est. Vera-
citer, sine vlla impostura, & prestigijs. Porro
ego equum lectorem ad Chronicā gētis no-
stre remitto, ibi causam, necessitatem, tanti
miraculi leget, inueniet etiam descriptū rem-
pus,

pus, locum, modum resurrectionis Petri nob
 bilis, vt vlla tergiuersatione tam clara &
 fulgida veritas à quamtūvis pertinacibus ad
 uersarijs iuste & cū ratione possit negari.
HI SVNT ERGO duo illi prepositi no
 stri quorum meminisse nos decet, diligen
 tēq; conuersationis intueri conuenit exitū,
 quorum etiam fidem iuxta Apostolicā do
 ctinā imitari nos equū est. Dicit em̄ Apo
 stolus, **IMITAMINI FIDEM** Eorum,
 nāq; fides nō vana sed efficax, nō ociosa sed
 operans per charitatem fuit, viua non mor
 tua, ardens non extincta, robusta & mascu
 la, non debilis aut infirma. Non que in pu
 gnis verborum est, sed que consistit in vir
 tute dei, non quam sibi confinuerūt ipsi, aut
 curiosa meditatione ad ostentatiōem ingenij
 iuenerūt, vt post se discipulos, rupto ecclesie
 fœdere relinquerent. Hoc em̄ Pseudo eccles
 iasticorum fere proprium est, sciebant vnū
 magistrum esse Christum, cum eo congrega
 re malebant, quam dispergere cū Satha
 na, Scripturis sanctis pia meditatione insiste
 bant. Mores, non doctrinam bonam & san
 ctam, vetustissimarum ecclesiarum à quibus
 vsq; ad nos defluxit religio, improbabant.
 Sed cum Ireneo presule glorioso, ad antiquis

simas ecclesias disceptationis tempore recur-
rendum cēsebant, inde factum est, vt vterq;
Romane ecclesie, tanq; originarie, multum
deferret, Eamq; q̄a beati Petri sedes est plu-
rimū venerabatur, non tam personam quā
sedem apostolicā in persona venerā. Atq;
in hoc vetustissimis patribus vita, religioe,
& eruditione conspicuis, sese conformantes,
Tantū abest vt maledictis ac indignis pro-
bris eam insectarētur, Sacerdotium neq; ve-
rum neq; ratum arbitantes, quod non per
successiōis ordinem collatum esset, immo si-
ne veris sacerdotibus sciebant non posse sub-
sistere veram ecclesiam Beato Ignatio dice-
te in epistola ad Tralianos, sine ipsis s̄. sacer-
dotibus & episcopis ecclesia electa non est,
neq; collectio sanctorum, neq; congrega-
tio sancta. Ob id multum tribuebant syno-
dis legitime congregatis, diligenter manda-
tis ex decretis eorum, parendo vnitatem spi-
ritus & fidei sollicitate, seruare studendo. San-
ctorum cultum, non arbitrantur esse idola-
triam si exhiberetur vt amicis dei, vt homini-
bus sanctis, prout hactenus exhibetur eis di-
gnus honor, saluo supremo semp̄ illo hono-
re, quo Deus à nobis solus colendus, inuocā-
dus, venerandus, & adorandus est, Agno-
scebant

sciebant non solum viuos sanctos, templa es-
 se dei & organa spūs sancti, sed etiam mortu-
 orum corpora & cineres, suis prosequen-
 tur honoribus, non negligendo sanctos dei q̄
 sunt in terra. Omnia propter illum facientes
 & ad eum referendo qui sanctus est sancto-
 rum. Et propter apostolicam adhortationē,
 memorias eorum exitus facere annuas, non
 dubitabant. **MEMENTOTE INQUIT,**
APOSTOLVS PRAEPOSITORŪ
VESTRO RVM, SE Q̄ IPSOS hoc
 pacto ad fidei eorum imitationem excitabāt
 eorum se orationibus cōmendabant, quia p̄
 prijs meritis nihil tribuebant, & pro pecca-
 toribus coram Deo perpetuo se gerebant, iei-
 unia, vigilijs, orationes, ceterasq̄ corporis
 macerationes inter bona & grata deo opera
 collocabant, scientes illud Apostoli. Obsecro
 vos fratres exhibete corpa vestra oblationē
 sanctam viuentem, deo placentem. Item il-
 lud, In omnibus exhibeamus nos sicut dei
 ministros in multa patientia, in tribulatiōi-
 bus, in necessitatibus, in angustijs, in plagis
 in carceribus, in sedicionibus, in laboribus,
 in vigilijs, in ieiunijs, in castitate, in scientia,
 in longaminitate, & quae bona opera e-
 numerat ad Corinthios Apostolus. Insuper

aduertebant omnes sanctos & electos dei, quibus hic mundus dum uiuerent dignus non fuit non nisi per multas & varias tribulationes coelum introisse. Ideo manus populi ad bona opera tanquam ad salutem necessaria robora bant, ne tamen vel ipsi in sua iustitia confidebant aut populum confidere docebant. Praedicabant enim Christum, ut sapientiam ita et iustitiam nostram. Id manifeste comprobatur hymnus beati Adalberti presulis, In ipsa lucta & agone conscientiae Christum & eius passionem, propitiationem pro peccatis nostris, contra desperationem proponebant. Hic ille precationes pie & salutare. Domine pone amaram mortem & passionem tuam inter districtum iudicium tuum & animas nostras peccatrices. Hoc manifeste colligi potest, ex versu tredecimo Cantici beati Adalberti, inquit enim, Anime peccatricis solus Deus curam habet, quam etiam e faucibus eruit dyaboli, suorumque regno eam, in quo praesidet associat, Quid quod hominibus exentibus ex hac vita, non aliud nisi mortis dominice beneficia et redemptio inculcantur. Haec & plura alia argumento esse possunt, redemptionis beneficium per Christum hominibus exhibitum, in ecclesijs Sarmaticis, neque extinctum neque obsecratum

ratum fuisse vnq̄, quid porro de ecclesiasticis sacramentis que sunt languentium animarum salutaria pharmaca, cum Apostolica ecclesia humiliter sentiebant, nec prudentes magis aut oculati videri voluerunt magistris suis, à quibus regulam perceperant fidei, quia hoc hereticorum, vt inquit Ireneus propriū est, Apostolicas traditiones quas per successiōes presbiterorum habent repudiare, in hoc sapientiores se presbiteris immo apostolis facientes. hec Ireneus.

¶ De corpore autem dominico quod Eucharistia dicitur, sicut acceperant à prioribus & non secus sentiebāt. credebant & docebant populū, nihil noui commiscendo, non tropū, non panem, circa tam sublime sacramētum per omnia verbo diuino & ordinatiōi ecclesie inherendo. De Christi ergo instituto in vltima coena dicētis, hoc facite in meā cōmemorationem, cum matrice ecclesiarum sentiebant, siue in cōficiendo, siue ī distribuēdo, sacramento, Frequenti celebratiōe missarū, mortem domini anūciabāt, adeo vt vterq̄ non in aliquo opere alio, martyrio coronatus est, nisi in peragendis tremendis sacrōrum misterijs. Vterq̄ enim ad aram & ad sacrificiū confoditur, & obtruncatur, Ille ab in-

fidelibus, hic à scelesto, & impio Rege,
MEMENTOTE IGITUR PREPO
SITORVM VESTRORVM Quo
RVM INTVENTES CONVER
SATIONIS EXITVM IMITAMI
NI FIDEM, Quid scilicet de sacramento
cœnæ dominicæ, quid de ipso sacrificij ope,
quod missam dicimus, credere, sentire debe
atis. Illud etiam considerandū venit, quid
senferint de fidelium defunctorū animabus,
cum leuioribus peccatis defunctis, an illis in
illo sæculo salutari sacrificio aut alijs reme
dijs subueniri à viuentibus possit. Hoc ipsū
nobis nō obscure ex authenticis litteris, ex A
postolorū traditione, & diui Stanislai pa
tris nostri gestis, ostendere erit. Vbi primū
ostenderimus quendā locū à diuina iusticia
in illo sæculo ordinatum, inter eum qui bea
torū, & damnatorum medius ē esse creden
dū. Origenes em̄ libro primo Periarchon ait
Quoniam sancti apostoli, fidem Christi pre
dicantes, de quibusdam quidem quecūq; &
necessaria crediderūt, omnibus credentibus,
etiam hijs qui pigriores erga inquisitionem
diuinæ scientiæ videbantur, manifeste tradi
derūt, rationem scilicet assertionis eorū relin
quentes. Ab hijs inquirendam qui spiritus
dona

dona excellentia, præcipue sancti sermonis
 sapientiæ, & scientiæ, per ipsum spiritum san-
 ctum percipere merebantur, de alijs quidem
 dixerunt quia sint, quomodo autem, aut unde sint,
 siluerunt, profecto ut studiosiores quoque ex
 posteris suis, amatores sapientiæ & scientiæ,
 exercitium habere possint, in quo ingenij
 sui fructum ostendere valerent, hijs videlicet
 qui dignos se & capaces sapientiæ prepara-
 rent, tale quiddam arbitror esse, quod olim,
 & nunc ecclesia de igne expiationis credit,
 De quo Apostolus quidem prima ad Corin-
 thios tertio dixit, Quia est, sed multa circa hoc si-
 luit, aut obscure dixit. Secundum sententiam
 Augustini aut potius Petri apostoli, quo fit
 ut qui alicuius questionis obscuritate, falli
 metuit. Inquit Augustinus libro primo con-
 tra Cresconium ecclesiam consulat, que in-
 fallibilis scripturæ innititur auctoritati. Ex Mat. 12
 verbis igitur domini dicentis in illo seculo,
 peccatorum que ad mortem non sunt, esse
 remissionem, id in inferno in quo nulla redem-
 ptio est, cum fieri non possit, nec rursus in cœ-
 lo, quam illuc nullum pollutum & coinquini-
 natum admittatur, quis non videt palam con-
 sequi, alicubi in illo seculo relaxationem pec-
 catorum esse, per expiationem scilicet, quam pur-
 gatorij

gatorium vocamus, potissimū cum legam⁹
in euangelicis literis de seruorum differen⁹
tia in malicia & bonitate, in plagarum etiā
modo, multitudine & paucitate, discrimen
quia alius multis plagis vapulat, alius pau⁹
cis, quod de tormētis inferni non recte quis
dixerit intelligi posse, quū ibi propter eterni⁹
tatem poenę quelibet vapulatio sit magna,
licet gradus poenales, ibidem nemo prudens
negauerit. Et nisi talis quedam poena ac pec⁹
2 Mach catorum absolututio in futuro seculo esset
12 in Machabeorum libro oblatio pro mortuis
facta, descripta non fuisset, vt à peccatis sol⁹
uantur. Ceterum illū librū, ne quis ecclesiasti⁹
cos calumnietur in canone receptorū ab eccle⁹
sia librorum, adnumeratū esse constat. Ab
hīs duntaxat non recipitur quos suis depin⁹
git coloribus Ireneus dicens. Heretici scri⁹
pturas non recipiunt quę sunt contra eos, di⁹
centes illas non recte habere, aut in canone
non esse, vel non habere auctoritatē, &
quid mirum de Machabeorum libro, cum
de Apostolorum epistolis vacillātur sentiāt.
Nunc ad traditiones ab Apostolis ad nos vt
q̄ delatas veniamus. Reuera preclara mo⁹
numenta vetustatis habemus apud Tertulī⁹
ānum, Cyprianum, Athanasium, Augu⁹
stinum, & omībus istis priorem Dionisiū.

Ex quorum scriptis, ecclesie prisce, antiqua
 colligi potest obseruatio, quos ideo citamus
 vt nouationibus opponamus hereticorum.
 Esse igitur aliquem animarum purgandarū
 locum, ex Chrysostomo clare liquet, & quo
 iuentur, eodem autore discere possumus,
 verū is prouocat ad Apostolicam traditionē
 dicens. Omilia 59 ad populū Anthiocenū
 Eadem etiam replicans in epistola ad Philis
 penses capi. 1 sermone 3 dicens. Nō temere
 ab Apostolis hec sancita fuerunt, vt in tres
 mēdis misterijs defunctorū agatur cōmemo
 ratio. Sciunt em̄ illis inde multū contingere
 lucri, multā utilitatē. Quū em̄ totus consti
 terit populus, extensis manibus, sacerdotalis
 plenitudo constiterit, & tremēdū proponat
 sacrificium, quomodo deum nō exorabim⁹
 pro hijs deprecantes? sed hoc quidem de hijs
 qui cum fide migrauerunt. Cathecumeni
 ne hac quidem consolatione digni censētur,
 sed omni sunt tali suffragio priuati, preter
 vnum solum. Quod autē illud? dare licet pau
 peribus, & ex hoc aliquid prestare refrigera
 tionis, hoc de Cathecumenis et refrigerio eo
 rum expendendū venit. Quid putas? sentit
 Chrysostomus de hoc refrigerio, In labore
 & pœna ac tribulatione refrigerium adhibe
 ri solet.

ri solet. Quod autem Cathecumenos excludit
à sacra oblatione, Respexit ad sua & prisca
tempora, quibus baptismum differabant non
nulli, sicut & nunc penitentiam, ad extremum
vite differunt quidam. Quo igitur alliceret
ad baptismum tempestive suscipiendum, hec
posuit propter neglectores baptismalis gra-
tie, nec tamen eos excludit penitus à solatio.
Clementius longe sentiens, Atque docent qui-
dam nostro tempore, qui conscientijs pau-
dis succurere volentes, magis eas implicant
& in baratrum damnationis detrudunt.
Ecclesia autem scit apud dominum misericordi-
am, & copiosam redemptionem esse. Expensum
dendum hic venit, quibus magis credendum
est, Chrysostomo an nostri seculi doctoribus
Hic dicit traditionem esse Apostolicam, Illi
contra humanum figmentum seu cogitationem
Quod si istorum recte procedit ratiocinatio, o-
portet & illud humanam dicere traditionem,
dum Apostolus ait, Ego enim accepi à do-
I COR. I mino, quod & tradidi vobis, sed forsitan qua-
adiectum est à domino, dicent non esse apo-
stolicam traditionem. Quemadmodum ergo
à domino acceperat apostolus, quod Corin-
thijs tradiderat. Ita & hoc à domino sit ne-
cesse est, quod Chrysostomus apostolicam
vocat

vocat traditionem, Id enim de alijs aposto-
 lis pietas credere suadet, quod Paulus de se
 aperte predicat dicens. Non audeo loqui ali-
 quid eorum, que per me Christus non effe-
 cit. Et iterum, an experimentum queritis es-
 ius qui loquitur in me Christus. Firmiter
 ergo tenendum est, Apostolos nihil tradidit
 se eorum ecclesie, que non accepissent à dño
 aut spiritu sancto reuelante edocti fuissent,
 Non igitur valet collectio apostolica, tradi-
 tio est igitur humana, quia colligi à simili
 potest. Prophetica locutio est, ergo humana,
 Afflante enim spiritu sancto, locuti sunt ho-
 mines sancti, ait Petrus. ¶ Ad Chrisosto-
 mum reuertamur orantem pro defunctis fi-
 delibus, etiam ad altare, id quod testatur
 Liturgia quam edidit. Quero igitur: an o-
 rat pro Martyribus & Beatis, quod si ita
 est, iniuriam facit martyri, sicut Augusti-
 nus dicit, Si orat pro damnatis, pro demoni-
 bus orat, & frustra orat. Orat igitur cum
 ecclesia pro hijs tantum qui in via adhuc sūt
 patriam nec dum assecuti Quibus multum
 lucri, & utilitatis accedit, Ex oratione eccle-
 sie, vt Chrisostomus narrat Manifestum au-
 tem est beatis nihil lucri aut utilitatis posse
 accedere à viuentibus in hoc mundo, nullo
 enim

enim egent, quia eum habēt & eo fruuntur,
qui est omnia, & in quo omnia sunt. Augustinus etiā soluens propositam sibi questi-
onem à Paulino Nolano episcopo circa illa
verba Apostoli .I. ad Corin. 5. Omnes nos
manifestari oportet ante tribunal Christi, ut
referat vnusquisq; propria corporis, pro vt
gessit, siue bonum siue malum. Quid inquit
Paulinus prodesse homini mortuo oratio-
nes & elemosine, quę post mortē illius à pa-
rentibus & amicis pro remedio anime im-
plerentur, si homo tantūmodo propria meri-
ta est recepturus. Et respōdens Augustinus
nullomō pdesse ea q̄ fiūt post mortē à penitē-
tibus illi, qui iā mortuus est, nisi in hac vita po-
situs, bona intentiōe & voluntate atq; incho-
atione hoc promeruerit, vt illa accepta sint
Deo, quę post eius exitū celebrantur à parē-
tibus, cui sententię cōcordans beatus Grego-
rius dicit, sciendū quia saltem de minimis, ni-
hil quisq; purgatiōis post mortē obtinebit,
nisi in hac vita positus hoc promeruerit, vt il-
lic veniam assequi possit. Tria autē sunt que
profunt post mortem vt beatus Augustinus
dicit, in libro Enchiridion. Ieiunia videlicet,
Elemosine, & orationes. Quę autem pro
valde bonis aguntur gratiarum actiones sūt

Penitentia

Pro non

Pro non
lis, qu
tatio
malis
adiun
rum
Aug
nas,
pro n
tis de
stoli
quic
stoli
obse
occi
no l
De
nis
feru
tuis
am
tat
in
tu
ch
qu
tu

Pro non valde bonis, & pro non valde ma-
 lis, qui in purgatione aliqua sunt positi, ppi-
 tiationes sunt & purgationes. Pro valde
 malis & eternaliter damnatis, etsi nulla sunt
 adiumenta mortuorum, qualescunq; viuo-
 rum consolationes sunt, hoc loco manifeste
 Augustinus in illo seculo purgationis, poe-
 nas, cū ecclesia catholica concedit, orandū q̄
 pro mortuis fidelibus cum leuioribus pecca-
 tis defunctis censet, profecto traditioni apo-
 stolice cum ecclesia innitens. Vnde iubens
 quidem crediderim hanc traditionem ab apo-
 stolis ad nos vsq; peruenisse, quā non solū
 obseruat orientalis sed etiam Romana, que
 occidentalis est ecclesia, vt clare ex Tertulia
 no liquet. Christus enim constitutus est à
 Deo, iudex viuorum & mortuorum cōmu-
 nis saluator qui cum fide & charitate dece-
 serunt, ipse etiam seipsū pro viuīs & mor-
 tuīs salutarem hostiam in cruce obtulit, su-
 amq; passionem cuius memoria & represen-
 tatio, in missa peragitur, mortuus pendens
 in cruce applicauit, dum multa corpora vir-
 tute proculdubio sacrificij illius apertis sepul-
 chris resurgerent, Sed hec parerga sunt, vt
 qui non disputationis sed cohortationis tan-
 tum, susceperim negotium. Ad propositos
 non nos

nostros redeamus qui nobis locuti sunt
verbum dei ad diuum Stanislaum Petri no-
bilis resuscitatore, posteaq; em̄ diuini ver-
bi potentia gloriosus Antistes Petrum reuo-
cauit, Regioq; presentauit tribunali ad per-
hibendum testimonium veritati, vbi functus
suo officio esset, cuius gratia ab inferis ascē-
dere iussus est, querit sacer p̄sul à Petro
an viuere vellet, & rursus vitales carpere au-
ras. id enim se magna fide à domino impe-
traturum non diffidebat. Abnuìt ille, p̄ciis
bus & sacra oblatione duntaxat, à purgato-
rij cruciatibus expiari optauit, cuius votis
cum clero sacer Antistes non segniter obedi-
uit. Hec in nostris legimus annalibus, que
si sanctus p̄sul finxit (vt fingere non potu-
it, spectante enim multitudie & audiente et
huius interrogationem & illius postulatio-
nem hec gerebantur) siue qui postea succes-
serunt sacerdotes, extunc & Chrysostomus
sibi finxit traditionem esse Apostolicam p̄
mortuis exorare, nos probandum non calū-
niandum, curiose relinquimus, sed parum
pie posteritati, quin hortor potius MEME-
TOTE PREPOSITORVM VE-
STRORVM QVI LOCVTI Sunt
VOBIS VERBVM DEI, QVORū
intuentes

INTVEN. CONVERSATIONIS
EXITVM IMITAMINI FIDEM.

Inquirite iuxta oraculū Ieremie de semitis an-
tiquis, inuenietis requiem animabus vestris,
quā prestat imitatio fidei patrū, & preposito-
rum nostrorū, qui locuti sunt nobis verbū
Dei, quę pacis, vnitatis, cōcordię, & nō schif-
matum, est autor. Hanc nos magna & inui-
cēta constātia retinere decet. Habet em̄ rectę
fidei constantia non vulgarem & laudem et
mercedē apud Deum. Ioannis em̄ Zacharie
filius, baptista & p̄cursor domini ob fidei
constantem confessionem mirifice cōmenda-
tur, quia scilicet eū, quem semel agnum tollē-
tem mundi peccatum demonstrarat, cōstan-
ter vsq; ad vincula etiam fateri & agnosces-
se non dubita uit. Quo fit vt tanq; vir con-
stans & fortis, & qui nihil cōmune cū arun-
dine que vento agitur habuit, cōmendatur,
Apud Ieremiam etiā grauius obiurgat po-
pulus dei, q; ob semel agnitā & susceptā ve-
ram religionem, gloriam suam .i. Deum
verum, qui est gloria nostra deseruerūt per
instabilitatem. Quo fit vt ei populo p̄fes-
ratur in constantia fidei, & religionis semel
receptę pertinacia idolatre. Transite ait do-
minus ad insulas Chittim, & in Cedar mite-

Ioh. 2

Luc. 11

Iere. 2

D tite

rite & considerate vehementer, num mutauit gens deos suos: Et ipsi nō sūt dii, populus autem meus mutauit gloriam suam, in id quod nō prodest ei. Mutationē nanq; verę religionis sequi necesse est multa & magna incommoda, quando hoc ipsum in mutatione falsarum religionum & superstitionum in prophanis literis secutum fuisse legimus. Hinc est illa Ennij poete vox, Moribus antiquis stat res Romanaq; viris. Hinc factū est, q̄ tanto labore, tanto sudore, vix tandē nisi vis numinis adfuisset, orbis terrarum ad lucem Euangelij persuaderi potuisset, quia sciebant mutationem religionis, plerunq; se qui mutationem status in Rep. Vnde pharisei videntes populum patrias leges ad prædicationem Christi, & ad miracula que faciebat quotidie, euanescere, dicebant, Hic hō multa signa facit, si dimitemus eum, sic omnes credent in eum, & venient Romani & Ioh. 11 tollent locum nostrum & gentem. Quapropter inter multa magna miracula potentie diuine, maximū est conuersio orbis terrarū ad lucem euangelij, per prædicationē rudium hominum piscatorum. Idem ex actis apostolicis colligere est, quos non excitabāt motus, veteris retinende religionis. Licet false & supersti

& superstitiose gratia, homines gentiles, &
 cum eis nonnulli Iudei, postea vero ubi ido-
 lorum spurcitia & tenebre ignorantie pre-
 dicatione apostolica propulsate sunt, hostis
 humani generis, cui tranquillitas, & pax ec-
 clesiastica grauis semper & inuisa est, amiso-
 sum volens reparare gradū Schismata vt in-
 quit Beatus Cyprianus, & hereses deo per-
 mittente ad fidelium probationem & exerci-
 tium suscitauit in ecclesia, Ebionitas, Cherin-
 tum, Valentinum, Martionem, Et post hos
 omnes ceu validam machinam ac inundan-
 tem torrentem, prosternentem, ac queq; ob-
 uia rapientem. Manicheum, qui Gygan-
 thomachiam aggressus, in cœlum os posuit
 ex hoc pessima soboles, & mali corui, malū
 ouum, omni impietate superans omnes, & q-
 quot añ eum retro fuerunt heretici, Arrius,
 hic quas non excitauit turbas, quos non de-
 dit, (nō tam ob uoculam omulsion, vt Arri-
 ani calumniabantur Catholicos, sed potius
 ob rem ipsam) motus, vix aliqua historia
 sufficienter enarrare valet. Ardebat tunc or-
 bis precipue Christianus bellis, Claudebantē
 ecclesie, agebātur in exilium sacerdotes, gau-
 debat Iudeus, sperans breui religionis Chri-
 stianę venturū finem. Offendebantur Eth-

Cypri.

hici, tanta mala, nouationes impię pariebāt,
inter Christianos, cogeātur sepius frustra
concilia, quorum decreta rescindebantur, &
sicubi maiorem tyrannidem Christiani in
Christianos exercebant, dum Arriani impie
tatem suam, contra Catholici, veterem religi
onem stabilire, ac retinere nitebantur, certe
hoc malum in Asia sub Constantio impe
ratore non mediocriter grassabatur. Vel ma
xime tamen in Affrica inualuerat, dum sub
impijs regibus, Geiserico & Humerico,
impietas heretica, Asylum inueniret refugij
De hoc qui vult legat hystoriam Victoris
de persecutione Vandalorum, hec & alia in
finita mala deterrere debebunt, quemlibet pi
um, & paucis studiosum a sectis, q̄ si ista
quenpiam parum mouent, mouere saltem
debebunt, moderni schismatis varie calami
tates, tumultus & sediciones perniciosissime
excitate, direpta templa, monasteria diruta
& prophanata, Diuinum Eucaristię sacra
mentum irrisum & conculcatum, & cum
alijs ecclesie sacramentis violatum, & polu
tum. Boni mores, vt sūt pietas, probitas, o
bediētia erga magistratum excussa, Reli
gio in impietatem cōmutata, Ita q̄ iam mos
suus cuiq̄ est, nec voto viuatur vno, Est
nāq̄

nāq; in vrbe vnā immo villa, aut potius do-
 mo vnā, diuersarum sectarum assertores in-
 venire, Hinc odia, persecutiones, blasphemie
 non ferendę. Iam tandem eo ventum est in-
 sapientię, vt multi dicere audeāt in corde suo,
 non est Deus. Sed quis omnes & singulos
 fructus, quos nobis impię nouationes pepe-
 rerunt ac semper pariunt enarrare potest, vi-
 dent ista omnes pñ, & metuūt ne maiora ve-
 niant. Sicut ergo filij lucis vt beati Ignatiij Ignati.
 verbis vtat, fugite diuisionem vnitatis & ma-
 lam doctrinam hereticorum, ex quibus exit
 coinquinatio in omnem terram, Quā ergo
 pastores & prepositi nostri sunt doctrinam
 professi, eandem nos tenere & obserua-
 re conuenit, nec ab ea vel latum pilum (qd
 aiunt) discedere tutum est, Inquit enim scri-
 ptura, non transeas terminos, quos posuerūt
 tibi patres tui, quia patrum transire terminos
 nos est religionem filijs traditam, aut negli-
 gere, aut contemnere. Hoc autem nunquā
 impune cessisse temeratoribus legimus. Se-
 pe nanq; neglecta religio, seipsam grauiter
 vltā est. Extant huius rei in sacris & pro-
 phānis literis multa exēpla. Annales quoq;
 nostri tradunt maiores nostros, cœlestis p-
 culdubio numinis vindictam aliquotiens

Pro. 22

D iij

pertu

perulisse, quotiens parum religiose diuina
& Ecclesiastica obseruassent instituta
MEMENTOTE IGITUR PREPO
SITORVM VESTRORVM QVI
ebre. 13 LOCVTI Sunt VOBIS VERBVM
DEI, QVORVM INTVENTES
CONVERSATIONIS EXITVM
IMITAMINI FIDEM, Porro ob ma
lam & peruersam vitam ecclesiasticorum,
ob morum corruptionem, non est consultu
nobis ecclesiasticam rumpere vnitatem, se
melq; sanctum dogma receptum, repudiare.
Alios sacerdotes, altare aliud, nouamq; con
gregationem ceu puram ac sanctam consti
tuere. Sed oportet nos patienter zizania
Mat. 13 in medio tritici tollerare, dum neq; tempus,
neq; emendandi suppetit facultas. Ait em
dominus, sinite eam crescere vsq; ad messē,
ipse enim solus scit, & in solius est potestate,
tempus messis, & ipse quando vult excitat
messores, excitat ventilatores & purgato
res, ad purgandam ecclesie aream. Scri
ptum nanq; est, & ventilabrū in manu ei.
Matt. 3 In hoc ergo dominicam patientiā imitari
nos decet, qui & pisces malos & bonos, zi
zaniā cū tritico tollerat patienter in regno
suo, quod est ecclesia, immo huiusmodi ma
lorum

lorum & honorum cōmixtionem prędixit
 futuram in ecclesia sua, vsq; ad consummati
 onem sęculi, tunc enim exhibũt angeli, &
 seperabũt malos de medio iustorũ. Id clare
 ostensũ est in collegio Apostolorũ, in q̄ duo
 decim electi erant, & vnus ex illis domino
 affirmante, dyabolus fuit, quẽ tamen aposto
 li patienter tollerarunt in medio sui, nec ob
 maliciam eius, & aliorũ qui retrocesserunt,
 Christum deserere cogitabant. Estq; hæc sa
 lutaris doctrina beati Augustini in libro de
 fide & operib; & libro 2. contra Cresconiũ
 Gramaticum. Quũ ergo ait Augustinus,
 siue per negligentia prepositorum, siue per
 aliquã excusabilem necessitatem, siue per o
 culas obreptiones, inuenimus in ecclesia ma
 los, quos ecclesiastica disciplina corrigere
 aut cohercere nõ possumus, tunc nõ ascēdat
 in cor nostrum, impia & perniciosa præsum
 ptio, qua existemus nos ab hijs seperandos,
 vt peccatis eorum nõ inquinemur, atq; ita
 post nos trahere conemur veluti mũdos san
 ctosq; discipulos, ab vnitatis compage, q̄si
 à malorũ consortio segregatos. Veniant in
 mentem illę de scripturis similitudines & di
 uina oracula, vel certissima exempla. qbus
 demonstratũ & pręnũciatũ est, malos in ecc

Ioh. 6

D iij. desia

clesia permixtos bonis vsq; in finem seculi
& tempus iudicij futuros, & nihil bonis in
vnitate & participatione sacramētorū, qui
eorum factis non cōsenserint obfuturos. Et
sicut Iude malicia scō collegio apostolorū vt
dictum est, nihil nocuit, ita rursus nec Nyco
demo aut Gamalieli, alijsq; sanctis viris ob
fuit, q; de numero & collegio fuisset pharise
orum, qui Christū cruci adigendū acclama
runt. Excusat enim Lucas Euāgelista, quē
dam eorū dicens, Hic non consenserat acti

Luc. 23 bus & consilio eorū. Iozeph hic erat ab A
rimathia vir nobilis expectans regnum dei,
Gen. 18 & Loth Sodomis habitauit, nec tamen cū
Sodomiticis viris perijt, quia malis eorum
actibus nō cōsensit, imo quoad potuit relu
ctatus est, & illustrior ac celebrior ob constā
tiam virtutis sue, euasit, non secus nos oportet
viuere in medio malorū, oportet fera mus
quos emendare non possumus. Hoc Dona
tus hereticus non aduertens & complures
alij tanq; mundi ab immundis sequestrare
se & suos discipulos ausi sunt, Ecclesiasticā
pacem & vnitatem perturbando & deserē
do, A qua quisq; se seperauerit, inquit bea
tus martyr Cyprianus adultere iungitur, a
promissis ecclesie seperatur, nec pertinet ad
Christi

Christi premia, qui relinquit ecclesiam Christi
 alienus est, prophanus est, hostis est, habere
 non potest Deū patrem, qui ecclesiam non
 habet matrem. Si potuit euadere qui extra
 Aram Noe fuit, & qui extra ecclesiam foris
 fuerit, euadet. Hęc & cōplura alia debebūt
 nos retinere in vnitāte fidei Catholice, ac
 omnia illa quę magnam & insignem eccle-
 się columnam, Augustinum, ne impietati
 Manicheorum & aliorum hereticorum sub-
 scriberet detinebant, nos quoq; retinere de-
 bebunt, Cuius verba sunt hęc, libro qui inti-
 tulatur contra epistolam Manichei, quam
 vocant fundamenti, capite quarto.

¶ In Catholica ecclesia vt obmittam since-
 rissimam sapientiam, ad cuius cognitionem
 pauci spirituales in hac vita perueniunt, vt
 eam ex minima quidē parte, quia homines
 sunt, sed tamen sine dubitatione agnoscant,
 Ceteram quippe turbam non intelligendi
 viuacitas, sed credendi simplicitas tutissimā
 facit. Vt ergo hanc obmittam sapientiam,
 quam in ecclesia catholica non creditis, mul-
 ta sunt alia quę in eius gremio me iustissime
 teneant, Tenet consensus populorū atq; gen-
 tium, tenet autoritas, miraculis inchoata, spe
 nutrita, charitate aucta, vetustate firmata te-

net, ab ipsa sede Petri apostoli, cui pascēdas
oues suas post resurrectionē dominus cōmē
dauit, vsq; ad presētē episcopatū successio
sacerdotum. Tenet postremo ipsū Catholi
cē nomen, q̄ non sine causa inter tam mul
tas hereses, sic ista sola ecclesia obtinuit, vt cū
omnes heretici se Catholicos dici velint, que
renti tamen peregrino alicui vbi ad Catholi
cam conueniatur, nullus hereticorum vel
Basilicam suam, vel domū audeat ostende
re. Ista ergo tot et tanta Christiani nominis
charissima vincla recte hominē tenent credē
tē in Catholica ecclesia, etiā si propter nostrē
intelligentiē tarditatem vel vitę meritum ve
ritas nondum se apertissime ostendit. Apud
vos aut vbi nihil horum est quod me inui
tet ac teneat, sola personat veritatis pollicita
tio, quę quidem, si ita manifeste monstratur
vt i dubium venire nō possit, preponenda
est omnibus illis rebus, quibus in Catholica
teneor. Si autem tantum modo promittitur
& non exhibetur, nemo me mouebit ab ea fi
de, quę animum meum, tot & tantis nexi
bus Christianę religionis astringit. Hęc di
Hiero. ligenter cordatus lector expendat, simulq;
generosam & constantem illam Hierony
mi vocem, Fidem quam puer didici, senex
non dese

non deseram. Quod utiq; de fide Catholica
 non de heretica perfidia intelligendum est.
 Ante omnia autem **MEMENTOTE**
PRAEPOSITORVM VESTRO
RVM QVI LOCVTI SVNT VO
BIS, VERBVM DEI, QVORVM
INTVENTES CONVERSATIO
NIS EXITVM IMITAMINI Fide.
 Imitamini fidem inquit Apostolus, nō rixe
 mini, non ratiocinamini de fide, sed imita
 mini fidem, Comittite id negotij, quibus cū
 sacris literis est negotium, nihil propria te
 meritate innouando, aut statuendo. Hoc
 enim vestri prepositi, qui vobis locuti sunt
 verbū Dei diligēter cauerunt. Attendite ad
 foelicia illa tpa, quibus patres nostri, dum
 ab hjs instituerentur in fide, foelices vbiq;
 victores, & triumphatores extiterunt, Ec
 quemadmodum a demonum & peccatorū
 seruitute sancto dogmate tradito, asserti in
 libertatem veram fuerunt. Ita rursus idola
 tris & impijs hominibus iugum seruitutis
 imposuerunt. Metuendum enim est vobis,
 ne dū anxie que fidei sunt & cū tumultu ac
 pphāa nouatiōe imutare volueritis ipi vob
 & patrię exitium, & perpetuum dedecus.

30

ascisca

non desit

asciscatis, Id quod iam videmus non parum
multis euenisse. Qui cum religione & in-
stitutis antiquis, fidem, bonos mores, pieta-
tem, & propemodum imperium ammiserunt.
Chaos, & rudem indigestamq; molē
pro ordinatissima religione inuenerunt.

1 COR. 16

Stare ergo in fide inquit Apostolus. In fide
videlicet prepositorum vestrorum .i. Apo-
stolorum & vniuersalis Ecclesie, viriliter
agite, opponendo vetustatem fidei vestre,
prophanis nouationibus confortamini con-
tra antiqui serpentis sibila, ne dederitis locū
dyabolo, sed ei resistite fortes in fide, & fu-
giet à vobis. Non decet vos degeneros esse
filios tantorum patrum, qui vos genuerunt
per Euangelium. Non decet esse trans-
fugas, & transferi sicut insensati Gallate fe-
cerunt, in aliud Euangelium. Quorsum
vultis labores & sudores, sanguinisq; effu-
sionem vestrorum prepositorum abijcere?
Quorsum maiores, auos, parentes & filios,
qui in fide nobis tradita obdormierunt
collocabitis? Cum infidelibus non potestis
fideles enim fuerunt. Iuxta vero heretico-
rum nouationem, nec in cœlo, quia non cū
illis senserunt, sed nec in medijs pœnis, quia

eas ne

eas negant, Hanc impietatem ne admiseris
 tis prepositorum vestrorum, & parentum
 vestrorum. Mementote, quorum si sanctā
 conuersationem, si vitę finem, cum stabili fi-
 de imitati fueritis, beatas sedes in futuro,

In hoc vero mundo pro tanta pietate,
 & constantia, foelicia & tranquilla
 tempora hereditabitis, conceden-
 te domino nostro Iesu Christo
 Cuius est regnum & impe-
 rium, cum patre & sancto
 spiritu per eterna se-
 culorum secula.

Amen.

Impressum Cracouię per Hierony-
 mum Vietorem. Anno Domini
 Millesimo quingentesimo qua-
 dragesimo tertio,
 mēse Mart.

... hanc imperatorem de adhibere
... de parentum
... quorum si facta
... hanc in unum habitum
... in unum
... in unum

1660 91. 8

